

espanyol, com ho creu Zaccaria, el més entès en aquestes qüestions. En fi, hi ha una cita de baix llatí, *trinchetus*, en la narració del Viatge a Jerusalem, de Bernhard von Breydenbach, a. 1488, i des de l'it. el mot ha passat al neogrec i al turc.

Encara que sovint *trinquet* és el nom de la vela, com en Joanot Martorell, en Cristòfol Colom i en Amerigo Vespucci; en canvi es tracta del pal, molt més sovint, com en el nostre document de 1467; i sovint es diu «vela del *trinquete*», cosa que precisament prova que l'aplicació a la vela és secundària, com ja veié Jal: «la voile du *trinquet* s'appela du nom de ce mâ: on dit la *voile du trinquet*, puis le *trinquet*».

Ja la terminació *-ete* prova que en cast. i en port. ha de ser un mot manllevat, sigui del català, sigui, més aviat, del francès; i la primerenca aparició a Castella i a Portugal és també indicatiu de provenença atlàntica més que mediterrània. Tot fa creure d'altra banda que *trinquet* pal, és el mateix que el nom del joc de pilota, que és també *trinquete* en cast., des de princ. S. XVII [Covarrubias, Quevedo]. I l'origen d'aquest és ben conegut: el fr. ant. *triquet* 'joc de pilota' [1381], amb variant *trinquet*, ja documentada el 1409 com a nom del joc, i sovint en els Ss. XVII i XVIII, per denominar la pala d'aquest joc.

Aquesta, en efecte, és l'acce. etimològica, car aquesta paraula francesa és derivada del fr. *trique* 'garrot', 'porra', 'pal' [1385].¹ Com que al costat de *trique* es troba també *estrique* (1429), i es documenta sobretot en textos del Nordest francès, és probable que sigui un mot d'origen germànic, equivalent del neerl. *striker*, o d'un mot fràncic, més o menys tardà i germà del neerlandès, pertanyent al tipus de l'angl. *strike* 'colpir'.

No hi ha objecció semàntica possible, car essent el *trinquet* el més petit dels arbres de la nau, li convenia el nom de 'bastó'. L'alteració de *triquet* en *trinquet* es podia produir ben fàcilment, per influència de mots de forma semblant: *tronquet*, *trençar* (les *llances trenca-des* en l'episodi naval de JoMartorell), i en particular els innombrables termes nàutics del grup de *trincar* i *trinca*, del qual hem parlat a l'article *TRENCAR*. Trobant-se arrelada la forma amb *-n-* en cast. més que enlloc, sembla que és des del cast. que aquesta forma alterada es va propagar a les altres llengües, en l'època de les grans navegacions oceàniques; tot admetent com a possible que la marineria de Castella (novella en l'art de navegar fins al S. xv, i món encara una mica bilingüe, fins a llavors), hi barregés una influència del cat. *trençar*.

No crec que hàgim de separar de *trinquet* el nom de l'ocell *triquet*: ocell de pas a Lluçmajor, jovenet prim a Santanyí, i que també és el nom d'un peix (el «cabrot», segons Plaja, *Proa de Palamós*, jul. 1960): l'ocell de pas en vol té una aparença de fletxa disparada, i potser també el peix nedant.

DERIV.: *Trinqueta*; *trinquetilla* (així a l'Escala, 1947). *Trinqueteter* és el que es cuida d'un trinquet de joc (*Ombria del Trinqueteter* és nom d'un vessant damunt Sorita, Ports de Morella, 1961). Del fr. *estriquer*

(avui *étriquer*) es degué pendre *estricada* 'esforç, tibatada, marxa', mot del NE. del Princ.: «Resta una curta *estricada* per arribar a les envistes de la vila», PBertrana (*Herois*, O. C., 973a15).

⁵ ¹ D'aquí manllevat ross. *trica*, id., Saisset, *Bestis y Gent*, 13.

Trinquis, V. *trençar* *Trinxar*, *trinxada*, *trinxadissa*, *trinxador*, *-adora*, *trinxaire*, *trinxament*, *trinxant*, *trinxar*, *trinxat*, *trinxera*, *trinxeraire*, *trinxet*, *trinxeter*, *trinxolar*, *-olader*, *trinxola*, *trinxor*, V. *trençar* *Trinyol*, 'boci de corda' 'parraquet' 'parrac', acc. emp. (1985, Dr. Alsina i Bofill, que és de Palafrugell); i *trinyolejar* emp., benasq. 'trillejar' o 'fer sonar una moneda dolenta': productes d'encreuaments, en què intervingueren en diverses mesures *TRENA*, *LLINYOL*, *TRITLLEJAR*; per a detalls i documentació. V. aquest últim article i *AlcM* *Trio*, V. *tres* *Trioic*, cpt. savi del gr. *τρι-* 'tres' i *οἶκος* 'casa, casella'.

TRIOMF, del ll. *triūmphus* id. (que en definitiva provenia del gr. *θρίαμβος*); mot savi, que primer s'usà en la forma llatina *triūmfo* i després fou catalanitzat del tot. □ *1.ª* doc.: *triūmfo* i *triūmphe* des de princ. S. xv; de *triomf* potser no hi ha testimonis fins a mj. S. xix.

«Si per ventura la fortuna en aquesta batalla te dona victòria, quina gran laor te seguirà? Vençràs o seràs vençador de mill *triūmphe*: amvides n'i ajustaràs un», AntCanals (*Scipiò*, NCL., 52.24); recordo que l'ed. Miquel porta *triūmfo* (si no en aquest, en un altre passatge); és sabut que *triūmfo* és la forma dominant en tot el nostre període humanístic: Riquer (ed. del *Tirant* *164.8f.) i *AlcM* la citen en JoMartorell (per cert qualificant-la de «castellanisme», suposició absurda; entre altres raons: el mot arrelat en la nostra llengua i literatura abans que en la veïna, on apareix per primera vegada l'any 1440 i solament n'hi ha un parell de casos en tot el llarg del segle xv); «en la matexa ciutat tua, com a rey natural te reberen, devallant del Mont Olivet, ab rams, flors, tepits e robes sobre la terra, e ab aquest *triūmfo* entrist per la una porta; i ara te n vas per altra, pujant al mont de Calvari», Roís de Corella (*Quart del Cartoixà*, 93vº); també apareix el substantiu en Isabel de Villena, i *triūmfar*, *triūmfant*, *triūmfal*, són encara més freqüents des de l'Edat Mitjana.

Triūmfo és la forma que resta dominant en tots els segles baixos (testimonis des de mitjan segle xvi en el *D*Ag. etc.). És ben sabut que es practicava aquesta forma d'acceptació dels llatínismes (com *ànimo*, *pondo*, *vulgo*, *rumbo*, *clero*, *veto*, *distinguo* etc.), com a imitació aproximada de la terminació dels temes en -o- (abl. i dat. -o, nom. *us* etc.), veg. *LleuresC*, 43-45. ⁵⁰ També s'usà de primer algunes vegades una forma una mica més catalanitzada *triūmfe*, *-ūmphe*: «semblantment la batalla que havia feta ab lo Sanglier e tot lo *triūmphe* en què ell se trobava». Amb *triūmfo* es va continuar generalment fins al començament de la Renaixença (diccs. *D*To., Lacav., Belv. i fins Lab. 1840).